

Üniversite Hastanesi Finansal Performansının Oran Analiziyle Değerlendirilmesi

Durmuş ALKAN¹, Esra DURMUŞ²

Özet

Bir organizasyonun etkin bir şekilde işlemesi için, finansmanı verimli bir şekilde yönetmek çok önemlidir. Bu, fon edinme ve dağıtma, finansal planlama, raporlama ve riskleri yönetme gibi çeşitli görevleri içerir. Hem genel sağlık sistemi hem de içindeki bireysel kuruluşlar için geçerlidir. Hem hükümetler hem de organizasyonlar, finansal yönetimde yer alan geniş kaynak ve fon kullanımı nedeniyle, fon akışını değerlendirmek, geçmiş performansı analiz etmek ve geleceğe yönelik bilinçli kararlar almak için doğru finansal bilgilere ihtiyaç duyarlar. Bu çalışma, Türkiye'deki kamu üniversite hastanelerinin finansal performansını iyileştirmede karar vericilere yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, bu kurumların karşılaştığı belirli zorlukları vurgulayarak ve pratik çözümler önererek hastane finansal yönetimine ilişkin mevcut literatüre katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Kamu üniversite hastanesinin finansal analizi, 2017-2020 yılları arasındaki kesin hesap raporları analiz edilerek yapılmıştır. 2017 ve 2020 yılları arasındaki karşılaştırma, Kurumun likit varlıklarında azalma, dönen varlıklar ile kısa vadeli yabancı kaynakları karşılayabilme gücünün azalması ve stoklara gereğinden fazla yatırım yapılması gibi sonuçlar, stok yönetiminde sorun yaşandığını, stoklara bağımlılığın yüksek olduğunu ve nakit sıkıntısı olduğunu göstermektedir. Göstergeler, üniversite hastanesinin mali durumunda ve iş performansında bir bozulmaya işaret etmektedir. Bu araştırma bulguları, belirsiz bir iş ortamında kritik kararlar alan yöneticiler ve sağlık endüstrisini analiz eden araştırmacılar için temel veri olarak kullanılabilir.

Anahtar kelimeler: Sağlık Kurumları Yönetimi, Finansal Analiz, Oran analizi, Üniversite Hastaneleri
Jel Kodu: M10, G39, I11

Evaluation Of The Financial Performance Of A University Hospital Through Ratio Analysis

Abstract

Efficiently managing finances is crucial for the effective operation of an organization. This includes various tasks such as fundraising and distribution of funds, financial planning, reporting, and risk management and applies to both the overall healthcare system and individual organizations within it. Both governments and organizations require accurate financial information to assess fund flow, analyze past performance, and make informed decisions for the future, given the extensive use of resources and funds involved in financial management. This study aims to assist decision-makers in improving the financial performance of public university hospitals in Turkey. The financial analysis of the public university hospital was conducted by analyzing the audited financial statements between the years 2017 and 2020. The comparison between 2017 and 2020 reveals results such as a decrease in the institution's liquid assets, a reduction in the ability to cover short-term liabilities with current assets, excessive investment in inventory, issues with inventory management, high dependence on inventory and cash shortages. Indicators suggest a deterioration in the financial condition and operational performance of the university hospital. The findings of this research can serve as fundamental data for decision-makers making critical decisions in an uncertain business environment and for researchers analyzing the healthcare industry.

Keywords: Healthcare Institutions Management, Financial Analysis, Ratio Analysis, University Hospitals
Jel Codes: M10, G39, I11

ATIF ÖNERİSİ (APA): Durmuş, A. Ve Durmuş, E. (2023). Üniversite Hastanesi Finansal Performansının Oran Analiziyle Değerlendirilmesi. *İzmir Yönetim Dergisi*, 4 (1), 50-63 Doi: 10.56203/iyd.1313867.

¹ Doktor, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Buca / İZMİR, EMAIL: alkan.durmus@deu.edu.tr ORCID: 0000-0002-5806-9962

² Bilim Uzmanı, EMAIL: eserkiner@gmail.com ORCID: 0009-0007-5477-4756

1. GİRİŞ

Sağlık, çok çeşitli hizmetleri, meslekleri ve disiplinleri kapsayan çok yönlü bir alandır. Hastalıkların önlenmesi, teşhisi, tedavisi, iyileşmesi ve iyileştirilmesini ele alır ve birinci, ikinci ve üçüncü basamak bakımın yanı sıra halk sağlığı çabalarını kapsar. Çeşitli disiplinlerden sağlık profesyonellerinin işbirliği, bireylere ve topluluklara kapsamlı ve bütünsel bakım sağlanmasını sağlar. Sağlık hizmeti, sağlık durumunu iyileştirmeyi veya sağlığın bozulmasını önlemeyi amaçlayan herhangi bir mal veya hizmeti kapsar (Zweifel, ve diğerleri, 1997). Sağlık sektörü hastane hizmetlerinin ötesine uzanır ve hastalıkları, yaralanmaları ve bozuklukları önlemeyi, teşhis etmeyi ve tedavi etmeyi amaçlayan bir dizi faaliyeti kapsar. Nüfus için elverişli yaşam koşulları yaratmanın önemini kabul ederken, önleyici tedbirlere, doğru teşhislere ve etkili tedavilere vurgu yapar. Sağlık sektörü hem fiziksel hem de zihinsel esenliği ele alarak, bireyler ve topluluklar için genel sağlığı ve yaşam kalitesini iyileştirmeye çalışır.

Sağlık hizmetleri, ülke çapında çeşitli sağlık kurum ve kuruluşları bünyesinde faaliyet gösteren kalıcı bir sistemi kapsamaktadır. Bu sistemin birincil amacı, toplumun ihtiyaç ve talepleriyle uyumlu belirli hedeflere ulaşmaktır. Bu sistem kapsamında gerçekleştirilen faaliyetler, bireylerin ve bir bütün olarak toplumun genel sağlığı ve esenliğini geliştirmeyi ve sürdürmeyi amaçlamaktadır. Sağlık yapıları, özellikle hastaneler, ihtiyacı olan bireylere temel tıbbi bakım ve tedavi sağladıklarından, bir toplumun refah altyapısının kritik bileşenleridir. Bununla birlikte, hükümetler şu anda sağlık sektöründe değişen demografi, kronik hastalıkların yaygınlığı, artan sağlık hizmetleri maliyetleri ve gelişen teknolojiler dahil olmak üzere çok sayıda zorlukla karşı karşıyadır. Dünya genelinde sağlık sistemleri maliyetleri kontrol altında tutma ve sağlık hizmeti kalitesini artırma konusunda sürekli bir baskı altında çalışmaktadır.

Kamu üniversite hastaneleri, karlılık odaklı özel hastanelerin aksine, kamu malları ile karşılaştırılabilir tıbbi hizmetler sunan kurumlardır. Bu hastaneler, büyükşehirlerde tıbbi tedavi, araştırma ve eğitim açısından kilit kuruluşlar olarak hizmet vererek, kamu sağlık sistemi içinde önemli bir konuma sahiptir. Ancak bu hastaneler, bürokratik yapıları ve verimsiz yönetimleri nedeniyle hastalar tarafından sıklıkla olumsuz algılanmaktadır. Ayrıca, kamu üniversite hastanelerinde yıllık bazda sık sık mali açıklar yaşamaktadır. Hasta merkezli yönetim ve verimliliğe artan odaklanmayla birlikte, bu hastanelerin operasyonel yaklaşımlarını eleştirme yönünde artan bir eğilim vardır.

Hastanelerin verimli yönetimi, karlılığı etkileyen tüm faktörlerin belirlenmesini ve kapsamlı bir yönetim planı geliştirilmesini gerektiren karlılığa ulaşmayı gerektirir. Finansal oran göstergeleri, finansal tablolaradaki çeşitli kalemler arasındaki ilişkilerin oranlar aracılığıyla anlaşılmasını sağlar. Bu, kuruluşun mali durumu ve iş performansının net bir şekilde değerlendirilmesine olanak tanır. Bu göstergeler, yatırımcılar ve alacaklılar gibi dış paydaşların yanı sıra yöneticiler gibi iç paydaşların iş kararları almaları için uzun süredir temel önkoşullar olarak kabul edilmektedir. Bu çalışmada, Ege bölgesinde faaliyetlerini sürdüren bir kamu üniversite hastanesine odaklanan bir vaka çalışması yaklaşımı benimsenmiştir. Kavramsal çerçeve, kamu üniversite hastanesinin yıllık raporları olmak üzere birincil ve ikincil kaynaklardan toplanan ampirik veriler kullanılarak test edilmiştir. Seçilen oranlar hesaplanarak kabul edilen standart oranları ile karşılaştırılarak, çalışmada incelenen çeşitli yönlerden hastanenin finansal performanslarının değerlendirilmesi sağlanmaktadır. Finansal oran analizi yoluyla, çalışma hastanenin güçlü ve sınırlı yönlerini ortaya çıkarmakta ve iyileştirme için bir dizi tavsiye ile sona ermektedir.

2. SAĞLIK KURULUŞLARINDA FİNANSAL YÖNETİM VE FİNANSAL PERFORMANS

Finansal yönetim, varlıkların türleri ve değeri, varlık alımları için sermaye elde etme yöntemleri ve bir firmayı etkin bir şekilde işletmek ve itibarını artırmak için kullanılan stratejilerle ilgili sonuçlarla ilgilidir (Brigham & Houston, 2015). Finansal yönetim döngüsü, operasyonel faaliyetler yoluyla sayıların üretilmesini, finansal raporların muhasebe tarafından hazırlanmasını ve bu raporların karar vermeyi desteklemek için operasyonlar ve yöneticiler tarafından ortak analiz edilmesini içerir.

Sağlık hizmetleri finansal yönetimi, karar bilimine dayanan bir disiplindir. (Gapenski, 2007) Sağlık hizmetleri finansal yönetimi, organizasyonel hedeflere ulaşmak için yönetim fonksiyonlarını ve bağlantı süreçlerini etkili bir şekilde yürütmek için yöneticilere muhasebe bilgisi ve finansal teknikler sağlamada çok önemli bir rol oynar. Bu alan sadece dolaylı değer sunmakla kalmaz, aynı zamanda Dunn (Dunn, 2002) tarafından vurgulandığı gibi yönetim fonksiyonlarının ve bağlantı süreçlerinin performansına doğrudan katkıda bulunur. Sağlık hizmetleri finansal yönetiminin amacı, sağlık yöneticilerinin kuruluşun hedeflerine ulaşmasını destekleyen muhasebe ve finans bilgilerini sağlamaktır. (Nowicki, 2018) Sağlık hizmetlerinde finansal yönetim daha iyi kararlar almak için gerekli teori, kavramlar ve araçları sağlar. Genel olarak, finansal yönetim fonksiyonu; değerlendirme ve planlama, uzun vadeli yatırım kararları, finansman kararları, işletme sermayesi yönetimi, sözleşme yönetimi, finansal risk yönetimi faaliyetlerini içerir (Bharantiharana & Vijayasekar, 2013).

Finansal performans, bir kuruluşun kaynaklarını etkin bir şekilde kullanma ve hedefleriyle uyumlu ve paydaşları için değerli çıktılar üretme yeteneği olarak tanımlanabilir (Ranjbar, ve diğerleri, 2017). Başka bir deyişle, bir kuruluşun, istenen sonuçlara ulaşmak ve kullanıcılarının beklentilerini karşılamak için kaynaklarını yönetme etkinliğini yansıtır. Bu

tanım, kaynak tahsisini optimize etmenin ve kuruluşun hedefleriyle uyumlu sonuçları sağlamanın ve nihai olarak genel finansal başarısına katkıda bulunmanın önemini vurgular. Finansal performansın analizi, önceki stratejik kararların değerlendirilmesinde ve stratejik alternatiflerin değerlendirilmesinde çok önemlidir (Easton, McAnally, Sommers, & Zhang, 2018). Finansal performans, işletme marjı, toplam marj ve öz sermaye getirisi dahil olmak üzere çeşitli metriklerle değerlendirilir. Bu ölçümler, bir şirketin operasyonlarının karlılığı ve verimliliği ile hissedarları için getiri sağlama yeteneği hakkında fikir verir (Karim, ve diğerleri, 2018).

Hastane kârlılığı, bir hastanenin, genellikle bir mali yıl olmak üzere belirli bir dönem boyunca hasta bakımı ve diğer ticari faaliyetler sağlamadaki rolü dikkate alınarak etkin mali performansına atıfta bulunur. Tipik şirketlerden farklı olarak, hastanelerin sağlık hizmetleri sağlayarak halka hizmet etme konusunda benzersiz bir sorumluluğu vardır; bu, performans değerlendirmelerinin, sağladıkları sosyal faydalar dahil olmak üzere hizmetlerinin hem finansal sonuçlarını hem de hizmetlerinin niteliksel yönlerini dikkate alması gerektiği anlamına gelir. Tıbbi hizmetlerin çıktısını ölçmek zor olduğundan, hastaneler genellikle iş performanslarını değerlendirmek için birincil araç olarak bir karlılık endeksine güvenirlir. Bu endeks, sağlık hizmeti sunumunun karmaşıklığını ve nüanslarını dikkate alırken hastanenin finansal başarısını değerlendirmeye yardımcı olur (Lee & Choi, 2013).

3. SAĞLIK KURULUŞLARINDA FİNANSAL ANALİZ

Hastanelerin finansal oran analizinin çeşitli nedenlerle daha iyi anlaşılması gerekmektedir. İlk olarak, hastane endüstrisinin büyüklüğü, uygun finansal değerlendirmeyi ülke ekonomisi için önemli kılmaktadır (Zeller ve diğerleri, 1996). Mali tabloları analiz etmek için yaygın olarak, yatay analiz, dikey analiz ve oran analizi, üç yaklaşım kullanılır (Zelman ve diğerleri, 2003). Yatay ve dikey analizlerin

hesaplanması ve yaygın olarak kullanılması kolay olmasına rağmen, finansal tabloların derinlemesine anlaşılması için tercih edilen yaklaşım oran analizidir. Oran, iki sayı arasındaki ilişkiyi tek bir sayı olarak ifade eder (Zelman ve diğerleri, 2014). Oran analizi, bir işletmenin performansını ve finansal durumunu değerlendirmek için kullanılan nicel bir yaklaşımdır. Bir şirketin mali tablolarından elde edilen çeşitli sayısal oranların hesaplanmasını ve yorumlanmasını içerir. Bu oranlar, kârlılık, likidite, ödeme gücü, verimlilik ve yatırımcı getirileri gibi işin farklı yönleri hakkında değerli bilgiler sağlar (Stevens & Kriefman, 1991). Genel olarak, finansal oranlar, karlılığın, kaynak kullanımının ve yatırımcılara getirilerin değerlendirilmesinde araçtır ve bir şirketin finansal performansı ve yönetsel etkinliği hakkında değerli bilgiler sunar (Schmidt & Wright, 1996).

Finansal oran analizi, bir hastanenin zaman içinde kendi performansını değerlendirmesini ve diğer hastanelerle karşılaştırmasını sağlar (Choate & Tanaka, 1979). Finansal oranlar, finansal tabloların değerlendirilmesinde uzun süredir kullanılan bir araç olmuştur. Halka açık finansal tablolarda bulunan verilerden elde edilen, doğrudan ve kolay anlaşılır finansal performans göstergeleri sağlarlar. Oranlar, analiz edilen şirketlerin ekonomik bilgileri arasındaki anlamlı ilişkileri temsil ettikleri için basitliklerinde yatmaktadır. Yaygın kullanımları, finansal performansla ilgili önemli öngörülerini açık ve özlü bir şekilde aktarma yeteneklerinden kaynaklanmaktadır (Curtis & Roupas, 2009) . Oranlar; likidite, karlılık, faaliyet ve sermaye yapısı olarak dört kategoriye ayrılır (Zelman ve diğerleri, 2003).

Likidite oranları, kuruluşun kısa vadeli yükümlülüklerini yerine getirme yeteneğini belirlemek için kullanılır. Bu kategoriye; Cari Oran, Asit Test Oranı, Nakit (Hazır Değerler) Oranı, Stoklar/Dönen Varlıklar Oranı, Stok Bağımlılık Oranı, Kısa Vadeli Alacaklar/Dönen Varlıklar Oranı giren altı ana oran vardır. Bu likidite oranları, kuruluşun mevcut varlıklarını ve borçlarını etkin bir şekilde yönetme kabiliyetine dair öngörü sağlar ve acil mali

yükümlülüklerini yerine getirmek için varlıkları ne kadar kolay bir şekilde nakde çevirebileceğini gösterir (Zelman ve diğerleri, 2014).

Kârlılık analizi, bir şirketin yatırım getirisini değerlendirmeyi ve kaynaklarını ve kâr düzeylerini incelemeyi içerir. Bu analiz, karlılığı yönlendiren farklı faktörlerin etkisinin tanımlanmasını ve ölçülmesini gerektirir. Kârlılığın ki ana kaynağını; satışların maliyetlerle dengelenmeyen kısmını ifade eden marjlar ve sermayenin etkin kullanımıyla ilgili cironun değerlendirilmesini kapsar. Ek olarak, karlılık analizi, karlılıktaki değişikliklerin arkasındaki faktörleri anlamaya ve kazançların sürdürülebilirliğini değerlendirmeye çalışır. Paydaşlar, kârlılık analizi yaparak, bir şirketin kâr elde etme ve iyileştirme alanlarını veya sürekli kârlılığa yönelik potansiyel riskleri belirleme becerisi hakkında fikir edinebilir (Wild ve diğerleri, 2007).

Faaliyet oranları, bir şirketin günlük operasyonlarını, özellikle envanter ve duran varlıklar da dahil olmak üzere varlık yönetimi açısından ne kadar etkili yönettiğine odaklanır (Robinson ve diğerleri, 2009). Bu oranlar işletme sermayesi ve uzun vadeli varlıkların kullanımını da kapsar. Örneğin, bir firma aşırı nakit tutarsa, potansiyel yatırım fırsatlarını kaçırabilir. Tersine, eğer bir firma yetersiz nakde sahipse, acil ödeme yükümlülüklerini yerine getirmekte zorlanabilir. Bu oranlar, şirketin kaynaklarını ne kadar verimli kullandığını ve faaliyetlerini yönettiğini ölçmeye yardımcı olur.

Sermaye yapısı oranları, bir kuruluşun varlıklarını nasıl finanse ettiği ve yeni borç alma kapasitesi hakkında fikir verir. Paydaşlar bu oranları inceleyerek kuruluşun finansal yapısını daha iyi anlayabilirler. Nakit akış tablosunun analizi, önemli uzun vadeli borç alımları veya geri ödemelerinin yanı sıra sabit kıymetlerin satışını veya alımını ortaya çıkararak daha fazla netlik sağlayabilir. Sermaye yapısı oranları, uzun vadeli borç/net varlıklar, net varlıklar/toplam varlıklar, kazanılan faiz süreleri ve borç servisi kapsamı gibi temel ölçütleri kapsar. Bu oranlar,

kuruluşun borç yükümlülüklerini yönetme becerisini ve sermaye yapısının genel sağlığını değerlendirmeye yardımcı olur (Zelman ve diğerleri, 2014).

Oran analizi, likidite, aktivite, karlılık ve finansal yapının incelenmesini kapsayan bir finansal analiz yöntemidir. Birçok araştırmacı, hastanelerin finansal durumunu değerlendirmek için oran analizinden yararlanmaktadır. Tablo 1, bu çalışmalarda kullanılan oranların ve tanımlarının bir listesini sunmaktadır. Bu oranlar, bir hastanenin finansal performansının ve çeşitli yönlerinin değerlendirilmesine yardımcı olan nicel göstergeler olarak hizmet eder. Araştırmacılar, likidite seviyeleri, operasyonel verimlilik, kârlılık etkenleri ve hastanelerin genel mali yapısı hakkında fikir edinmek için oran analizinden yararlanır.

Tablo 1: Oran Analizi Kriterler ve Formülleri

Likidite Oranları	
Cari Oran	$\frac{Dönen Varlıklar}{KVYK}$
Asit Test Oranı	$\frac{Dönen Varlıklar - (Stoklar + Gelecek Aylara Ait)}{KVYK}$
Nakit Oran (Hazır Değerler) Oranı	$\frac{[Dönen Varlıklar - (Stoklar + Gelecek Aylara Ait Giderler + Diğer Dönen Varlıklar)]}{KVYK}$
Stoklar/Dönen Varlıklar Oranı	$\frac{Stoklar}{Dönen Varlıklar}$
Stok Bağımlılık Oranı	$\frac{KVYK - (Hazır Değerler + Menkul Kıymetler)}{Stoklar}$
Kısa Vadeli Alacaklar/Dönen Varlıklar Oranı	$\frac{Kısa Vadeli Alacaklar}{Dönen Varlıklar Oranı}$
Finansal Yapı Oranları	
Kaldıraç Oranı	$\frac{Yabancı Kaynak (UVYK + KVYK)}{Varlıklar(Aktif Top.)}$
Özkaynaklar / Varlık(Aktif) Toplamı Oranı	$\frac{Özkaynaklar}{Varlık (Aktif) Toplamı Oranı}$
Finansman Oranı	$\frac{Özkaynaklar}{Yabancı Kaynaklar (UVYK + KVYK) Toplamı}$
KVYK / Kaynak (Pasif) Toplamı Oranı	$\frac{KVYK}{Kaynak (Pasif) Toplamı Oranı}$
Dönen Varlıklar / Varlıklar (Aktif) Toplamı Oranı	$\frac{Dönen Varlıklar}{Varlıklar (Aktif) Toplamı Oranı}$
Faaliyet Oranları	
Stok Devir Hızı	$\frac{Satışların Maliyeti (Cari Yıl)}{[\text{Önceki Yıl Stok} + \text{Cari Yıl Stok}]/2}$

Alacak Devir Hızı	$\frac{Net Satışlar}{(Kısa Vadeli Ticari Alacaklar + Uzun Vadeli Ticari Alacaklar)}$
Dönen Varlık Devir Hızı	$\frac{Net Satışlar}{Dönen Varlıklar}$
Net Çalışma Sermayesi Devir Hızı	$\frac{Net Satışlar}{(Dönen Varlıklar - KVYK)}$
Özkaynaklar Devir Hızı	$\frac{Net Satışlar}{Özkaynaklar}$
Aktif Devir Hızı	$\frac{Net Satışlar}{Varlıklar(Aktif Top.)}$
Karlılık Oranları	
Brüt Kar Marjı Oranı	$\frac{Brüt Satış Karı}{Net Satışlar}$
Faaliyet Karı Oranı	$\frac{Faaliyet Karı}{Net Satışlar}$
Net Kar Marjı Oranı	$\frac{Net Kar}{Net Satışlar}$
Varlık Karlılığı Oranı	$\frac{Net Kar}{Varlık Toplamı}$

4. LİTERATÜR TARAMASI

Bu çalışmanın literatür tarama bölümü, sağlık endüstrisi bağlamında finansal tablolar, finansal tablo analizi ve finansal oranlar üzerine mevcut araştırmaları inceleyecek ve sentezleyecektir. Çalışmanın ana araştırma sorusu ve alt araştırma sorularıyla doğrudan ilgili bilgilerin toplanmasına odaklanılacaktır. Bu bölüm, finansal oranların Türk sağlık endüstrisi özelinde yorumlanması ve karşılaştırılmasında yol gösterecek kavramsal bir çerçeve oluşturmayı amaçlamaktadır. Gider, çalışmasında özel bir sağlık kurumunun 1998-2003 yılları arasındaki finansal performans düzeyini ve bu düzeyi etkileyen faktörleri belirlemeyi amaçlayan bir çalışma yapmıştır. Çalışmada, ilgili kurumun 1998-2003 yılları arasındaki geçmiş 6 faaliyet dönemine ait finansal tablolar, faaliyet raporları ve İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda yer alan finansal kayıtlar kullanılmış, verilerin analizi için finansal oran hesaplamaları yapıldı ve bu oranların finansal performansı etkileyen unsurlarla arasındaki ilişkiyi belirlemek için SPSS paket programında Spearman korelasyon analizi kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgular, kuruluşun incelenen finansal oranların çoğunda hedeflenen seviyelere ulaştığını ve bu oranların hem finansal hem de operasyonel değer yaratıcı unsurlar tarafından etkilendiğini göstermektedir (Gider, 2011).

Ercan, çalışmada, Kastamonu ilinde bulunan 12 kamu sağlık kuruluşunun 2008-2012 yılları arasındaki mali performanslarına odaklanarak, oran analizinin kamu hastanelerinin mali performansını değerlendirmede uygulanabilirliğini incelemektedir. Yapılan analizler sonucunda 5 yıllık süreçte varlık kullanım verimliliğinde iyileşmeler olduğu ancak kaynak kullanım verimliliğinde aynı başarının sağlanamadığı görülmüştür. Çalışma, genel yönetim ve işletme giderlerindeki artışların kaynak yönetimi performansını olumsuz etkilediğini vurgulamaktadır. (Ercan, 2013).

Ölmez, Çalışmanın amacı, yöneticilerin Ankara'daki özel hastanelerin finansal performansını değerlendirmek için kullandıkları kriterleri belirlemektir. Araştırma evreni olarak Ankara ilindeki özel hastane yöneticilerinin tamamı evrene alınmış ve örneklem seçilmeden evrenin tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırma bulguları, yöneticilerin hastanelerin finansal performansını ölçerken likidite, faaliyet ve karlılık oranlarını diğer oranlara göre daha önemli gördüklerini göstermektedir (Ölmez, 2015).

Songur vd., sağlık Bakanlığına bağlı hastanelerin 2008-2015 dönemi mali tablolarını incelemek ve genel mali performanslarını değerlendirmek amacıyla, incelenen yıllarda kamu hastanelerinin kamu hastane birliklerine katılmadan önceki ve sonraki mali durumlarını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada hastanelerin finansal performansını değerlendirmek için oran analizi, dikey analiz ve trend analizi yöntemleri kullanılmıştır. Mali tablolar incelendiğinde, incelenen hastanelerin 2008-2015 yılları arasında özkaynaklarında ve dönen varlıklarında azalma ve kısa vadeli yükümlülüklerde artış olduğu görülmüştür. Ayrıca, 2012 yılında kamu hastane birliklerine geçiş, satış hacminde artışa neden olmuş, ancak aynı dönemde hastaneler için net zararlar da önemli bir azalma olmuştur. (Songur ve diğerleri, 2016)

Çam, çalışmasında, bir kamu hastanesi'nin finansal performansını değerlendirmiş, hastanenin 2003-2007 mali tabloları kullanılarak oran analizi yapılmıştır. Analiz, oranlar arasındaki sapmaları belirlemeye ve bu sapmaların altında yatan nedenleri araştırmaya odaklanmıştır.(Çam, 2016).

Özkan vd., Borsa İstanbul'da işlem gören bir özel hastane işletmesinin finansal performansının değerlendirmek amacıyla, hastanenin 2013-2016 yıllarına ait bilanço ve gelir tablosu verilerinin oran analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre hastanenin likidite oranlarının pozitif değerlere sahip olduğu ve tatmin edici bir likidite düzeyine işaret ettiği belirlenmiştir. Ayrıca hastanenin varlıklarının yaklaşık yarısının dış kaynaklarla finanse edildiği görülmüştür. Ayrıca, uzun vadeli yabancı kaynak kullanımında artış eğilimi ve yıllara göre stok devir hızında artış olmuştur. Kârlılık oranlarının pozitif değerlere sahip olduğu ve yıllar itibarıyla artış eğilimi gösterdiği tespit edilmiştir. Ancak, hastane işletmelerinin likidite ve karlılık oranlarını daha da artırmak için girişimlerde bulunması önerilmiştir. (Özkan ve diğerleri, 2017)

Bülüş vd., çalışmalarında, Türkiye'deki kamu üniversite hastanelerinin finansal performanslarını değerlendirmeyi ve karar vericiler için bulgu ve öneriler sunarak mevcut literatüre katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. 43 kamu üniversite hastanesinin döner sermayeli 2013, 2014 ve 2015 yıllarına ait mali tabloları, oran analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz birkaç önemli bulguyu ortaya çıkardı. Birincisi, hastanelerin yüksek bir borç yüküne sahip olması, borçlarını etkin bir şekilde yönetmede zorluklarla karşılaştıklarını gösteriyor. İkincisi, kısa vadeli borçlarını ödemekte güçlük çekiyorlardı, bu da potansiyel likidite sorunlarına işaret ediyordu. Üçüncüsü, hastanelerin düşük stok devir oranlarına sahip olması, envanterlerini yönetmede verimsizliklere işaret etmektedir. Son olarak, hastanelerin gelirlerinin giderlerini karşılamaya yetmemesi, hastanelerin mali zararlar yaşadıklarını göstermektedir. Bu

bulgulara dayalı olarak, çalışma bazı öneriler sunmaktadır. İlk olarak, hastanelerin kaynaklarını daha verimli kullanmaya odaklanmaları gerektiğini ve karar vericiler üniversite hastanelerine bütçe kaynağı ayırmayı eğitim ve araştırma faaliyetlerinin önemini de göz önünde bulundurarak değerlendirmesi gerektiği vurgulanmıştır (Bülüç ve diğerleri, 2017).

Yiğit, Çalışma, 2009-2019 dönemi için Türkiye'deki hastanelerin finansal performanslarını ve finansal risk durumlarını değerlendirmeyi amaçlamıştır. Finansal oran analizi, TOPSIS yöntemi ve Altman Z-Score modeli dahil olmak üzere çeşitli yöntemler kullanılmıştır. Araştırma bulguları, hastane hizmetleri alt sektörünün finansal sağlık seviyesinde 2009 yılına göre bir düşüş olduğunu ve buna eşlik eden finansal riskin önemli ölçüde arttığını göstermektedir. Çalışma, sektörün finansal performansının analizinde hem TOPSIS yönteminin hem de Altman Z-Score modelinin kullanımını destekleyen kanıtlar sağlamıştır. Bu yöntemler, Türkiye'deki hastanelerin mali durumunun ve riskinin değerlendirilmesinde etkili olduğu varsayılmıştır.(Yiğit, 2020).

Tanç ve Eravcu, Çalışmanın, özel hastanelerin finansal performanslarını oran analizi yöntemiyle değerlendirmek ve finansal performans düzeylerini etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla, Kayseri'de faaliyet gösteren özel hastanelerin 2012-2017 yılları arasında kendi finansal sistemleri tarafından oluşturulan finansal tablolarından elde edilmiştir. Mali tablolardan elde edilen veriler kullanarak oran analizi hesaplamaları yapılmıştır. Hesaplanan oranlar sektör ortalamaları ile karşılaştırılarak hastanelerin finansal performansı değerlendirildi. Elde edilen bulgulara göre Kayseri'deki özel hastanelerin sektör ortalamalarına yakın performans seviyeleri sergiledikleri belirlendi. Çalışma, bu performans göstergelerinin finansal faktörlerden etkilendiği sonucuna varmıştır. (Tanç & Eravcu, 2021)

Erkılıç, çalışmasında, hastane hizmetleri sektörünün 2009-2019 yılları arasındaki

finansal performansının CRITIC tabanlı TOPSIS yöntemi kullanılarak değerlendirilmesini amaçlamıştır. Likidite, ciro, finansal yapı ve karlılığı değerlendirmek için on iki finansal oran hesaplanmıştır. Oranlar, CRITIC yöntemi kullanılarak ağırlıklandırıldı ve her yıl için genel performans puanlarını belirlemek için TOPSIS yöntemine dahil edildi. Sonuçlar, finansal performans puanlarının yıllar içinde değiştiğini, en yüksek performansın 2009'da ve en düşük performansın 2011'de gözlemlendiğini gösterdi. Bu bulgular, sektörün performansında zaman içinde dalgalanmalara dikkat çekmektedir (Erkılıç, 2021).

Durur vd., borsa'da işlem gören bir grup hastanenin 2015-2019 yılları arasındaki finansal performansının DuPont finansal analiz tekniği kullanılarak değerlendirilmesine odaklanmıştır. Hastanelerin karlılık oranları, Türkiye'deki özel hastanelerin ortalama karlılık oranları ile karşılaştırıldı. 2015'ten 2018'e kadar hastaneler grubu, negatif karlılık oranları, düşük öz sermaye, yüksek dış kaynaklara bağımlılık ve yüksek maliyet ve giderler yaşadı ve bu da net zararlara neden oldu. Ancak 2019 yılında, grubun öz sermayesi düşük, dışa bağımlılığı yüksek, maliyet ve giderleri yüksek olmasına rağmen karlılık oranları pozitif döndü. Ayrıca hastaneler grubunun DuPont karlılık oranlarının 2015-2018 yılları arasında Türkiye özel hastaneleri ortalamasının altında, 2019 yılında ise daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. (Durur ve diğerleri, 2021).

Işıkçelik vd., TCMB tarafından yayınlanan Hastane Hizmetleri alt sektörüne ait veriler kullanılarak Türkiye'deki hastane işletmelerinin finansal performansının incelenmesini amaçlamışlardır. Hastane Hizmetleri Sektörünün 2009-2019 mali tabloları DuPont Analiz Tekniği, Mali Güç Endeksi ve Hastane Mali Hayat Endeksi kullanılarak değerlendirilmiş, hastanelerin düşük karlılığa sahip olduğunu, dış kaynaklara yüksek oranda bağımlı olduğunu, kısa vadeli borç ödeme gücünün düşük olduğunu ve yüksek maliyet ve giderlerle karşı karşıya olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca

hastanelerin finansal performanslarının zaman içinde dalgalanma gösterdiği tespit edilmiştir. (Işıkçelik ve diğerleri, 2022).

Kaya ve Biçer, Sivas'ta bulunan kamu hastanelerinin, birleşme öncesi ve sonrası finansal performansının değerlendirilmesi ve istenen finansal hedeflere ulaşıp ulaşılmadığının tespit edilmesini amaçladıkları çalışmalarında, birleşme öncesi dönem (2013-2015) ve birleşme sonrası dönem (2016-2018) karşılaştırmalı tablolar ve oran analizi kullanılarak analiz etmişlerdir. Bulgular, birleşmenin amaçlanan finansal hedeflere ulaşmadığını ortaya koymuştur. Birleşme sonrası hastaneler likiditede azalma, negatif net işletme sermayesi, artan ticari borçlar, uzayan borç ödeme günleri ve satışlara kıyasla daha yüksek maliyetlerle karşı karşıya kalmış, bu durum, kalıcı kayıplara, zayıflamış bir öz sermaye yapısına ve iç kaynakların tükenmesine yol açmıştır. Birleşme sürecinin amacından saparak kurum içinde verimsizliğe yol açtığı sonucuna varmıştır (Kaya & Biçer, 2022).

Koçyiğit vd., çalışmalarında, özel sağlık kuruluşunun, finansal tabloları üzerinde trend analizi yaparak finansal yapısını değerlendirmeyi amaçlamış, 2010-2020 yılları arasında şirketin ticari alacaklarının arttığı, nakit ve benzeri değerlerinin ise azaldığı gözlemlenmiştir. Bu durumun, kurumun alacak tahsilinde bir zorluğa işaret etmektedir. Kurumun alacak tahsil süresini kısaltarak tahsilat gücünü artıracak önlemler alması, likidite yapısının güçlendirilmesini ve şirketin envanter politikasının gözden geçirilmesini önerilmektedir (Koçyiğit ve diğerleri, 2022).

Sonuç olarak, hastanelerde finansal analize ilişkin literatür taraması, alana ilişkin değerli bilgiler sağlamıştır. İnceleme, hastaneler bağlamında finansal analizin çeşitli yönlerini araştıran bir dizi çalışmayı incelenmiştir. Literatür taraması, hastanelerin likiditesini, karlılığını, verimliliğini ve ödeme gücünü değerlendirmede finansal oranların önemini vurgulamaktadır. Ayrıca, hastane mali yönetiminde güçlü ve zayıf yönlerin ve iyileştirme alanlarının belirlenmesinde mali

analizin öneminin altını çizmiştir. Bu literatür taramasından elde edilen bulgular, hastanelerde finansal performansı ve sürdürülebilirliği artırmak için daha fazla araştırma ve finansal analiz tekniklerinin uygulanması için zemin hazırlamıştır. Hastane yöneticileri ve paydaşları, mali analizden elde edilen öngörülerden yararlanarak kaynak tahsisini optimize etmek, operasyonel verimliliği artırmak ve yüksek kaliteli sağlık hizmetlerinin sağlanmasını sağlamak için bilinçli kararlar alabilir.

5. UYGULAMA

Bu çalışma, Pamukkale Üniversitesi Uygulama ve Araştırma Hastanesinin 2013- 2020 yıllarına ait bilanço ve gelir tablosu verileri incelenmiş ve oran analizi yöntemi ile 2017 -2020 yılları arasındaki veriler değerlendirilmiştir. Çalışmada 2013-2016 yıllarına ait bazı verilere ulaşılamadığı için ilgili yıllar için değerlendirme yapılamamıştır. Analizde kullanılan veriler, T.C. Sayıştay Başkanlığı'nın web sayfasında bulunan, Kamu İdareleri Denetim Raporları, Özel Bütçeli İdareler bölümünde yayınlanan denetim raporlarından, Pamukkale Üniversitesi Döner Sermaye İşletmesi Mali Tablolarında ve Pamukkale Üniversitesi Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı'nın hazırlamış olduğu 2020 Yılı Faaliyet Raporundan alınmıştır. Çalışmamızın sonucu elde edilen bulgular; finansal tablo analizi tekniklerinden oran analizi yöntemiyle dört başlık altında (Likidite, Finansal Yapı, Devir Hızları, Karlılık Oranları) incelenmiş ve Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: 2017 – 2020 Yılları Arası Oran Analizi Genel Özet Tablo

LİKİTİDE ORANLARI	2017	2018	2019	2020
Cari Oran	0,41	0,31	0,26	0,41
Asit Test Oranı	0,21	0,10	0,05	0,04
Nakit Oran	0,0042	0,0522	0,0060	0,0046
Stoklar/Dönen Varlıklar Oranı	0,48	0,65	0,78	0,89
Stok Bağımlılık Oranı	5,03	4,60	4,89	2,72

Kısa Vadeli Alacaklar/Dönen Varlıklar Oranı	0,49	0,16	0,17	0,09
FİNANSAL YAPI ORANLARI	2017	2018	2019	2020
Kaldıraç Oranı	2,43	3,58	4,12	2,58
Özkaynaklar / Varlık (Aktif) Toplamı Oranı	-1,43	-2,58	-3,12	-1,58
Finansman Oranı	-0,59	-0,72	-0,76	-0,61
Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar / Kaynak (Pasif) Toplamı Oranı	2,41	3,18	3,85	2,44
Dönen Varlıklar / Varlıklar (Aktif) Toplamı Oranı	1,00	1,00	1,00	1,00
DEVİR HIZLARI	2017	2018	2019	2020
Stok Devir Hızı		11,89	8,62	5,00
Alacak Devir Hızı	11,38	49,66	29,61	77,77
Çalışma Sermayesi Devir Hızı	5,36	5,49	4,28	4,18
Net Çalışma Sermayesi Devir Hızı	-3,79	-2,52	-1,50	-2,89
Özkaynaklar Devir Hızı	-3,74	-2,13	-1,37	-2,65
Aktif Devir Hızı	5,36	5,49	4,28	4,17
KARLILIK ORANLARI	2017	2018	2019	2020
Brüt Kar Marjı Oranı	-0,02	-0,15	-0,22	0,17
Faaliyet Karı Oranı	-0,10	-0,26	-0,32	0,09
Net Kar Marjı Oranı	-0,14	-0,26	-0,33	0,10
Varlık Karlılığı Oranı	-0,75	-1,44	-1,42	0,40

Cari Oran; Tablo 2 kullanılarak yapılan analize göre, dönen varlıkların kısa vadeli yükümlülüklerle oranı yıllar boyunca sürekli olarak kabul edilen değer olan 1,5'in altına düşerek likidite eksikliğine işaret etmektedir. 2020 yılında marjinal bir iyileşme olmakla birlikte, oranın tüm yıllarda 1'in altında kalması kurum için finansal risklerin arttığına işaret etmektedir.

Asit Test Oranı; Asit test oranının 1 olması gerekliliği göz önüne alındığında; 2017 yılından itibaren veriler incelendiğinde bu oran 1'in altındadır ve yıllar itibariyle ciddi oranda düşmüştür. Borçların ödenebilmesi için stoklara bağımlılık çok yüksek gözükmemektedir. Kurumun yatak doluluk oranlarına bakıldığında 2017-2019 yılları arasında artış

gözlemlenirken, Covid 19 pandemisinin de etkisiyle 2020 yılında %26 oranında bir düşüşle %62,3'e gerilemiştir. Poliklinik hasta sayısında da ciddi bir düşüş yaşanmıştır. Bu düşüşe rağmen stoklara yapılan yatırım 2020 yılında % 60 oranında artış göstermiştir.

Nakit (Hazır Değerler) Oranı; Kısa dönemde elimizde bulunan likitleri ve bununla kısa vadeli borçlarımızı ödeme gücümüzü gösteren en iyi orandır. Hazır değer oranının 0,20 olması istenir. Buna göre yıllar itibari ile baktığımızda oranlar 0'a doğru yaklaşmıştır. Elde bulunan hazır değerler yani kasa ve bankada bulunan değerler çok azdır. Dönen varlıkları geneli stok ve alacaklardan oluşmaktadır.

Stoklar/Dönen Varlıklar Oranı; Stokların dönen varlıklara oranı yıllar itibariyle artmaktadır, bu durum kurumun stok yönetimi politikalarının kontrol edilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Benzer büyüklükteki kamu üniversitelerine bakıldığında söz konusu oranın çok daha yüksek olduğu görülmektedir. 2019 yılı ile 2020 yılı arasında satışların maliyeti artış oranı çok az olmasına rağmen stoklardaki artış çok fazla gerçekleşmiştir.

Stok Bağımlılık Oranı; Stok bağımlılık oranının analizi ile, kurumun kısa vadeli borçlarını yerine getirmek için büyük ölçüde stoklarına güvendiği ortaya çıkmakta ve bu da nakit sıkıntısına işaret etmektedir. 2020 yılında rasyodaki düşüş, değişmeyen kısa vadeli borçların yanı sıra stoklardaki sürekli artışa bağlanabilir. İdari faaliyet raporları, 2020 yılında bir önceki yıla göre yatan hasta sayısında önemli bir artış olduğunu ve bunun da stoklarda artışa neden olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak aynı dönemde satışların maliyetinde oransal bir artış olmamış, bu da birim üretim maliyetlerinde düşüşe işaret etmektedir.

Kısa Vadeli Alacaklar/Dönen Varlıklar Oranı; Cepten ödeme oranının düşük olduğu ve hastaların önemli bir bölümünün SGK kapsamında olduğu kamu hastanelerinde kısa vadeli alacak oranının yüksek olması beklenebilir. Ancak çalışmamız, bu beklentinin 2017'den sonra gerçekleşmediğini ortaya koymaktadır. SGK ile Global Bütçe anlaşması

yoluyla alınan düzenli ödemeler, kurum için kısa vadeli alacakların düşük seviyelerde kalmasına neden olmuş, kurumun 2017 yılından itibaren Kısa Vadeli Alacak miktarı azalış eğiliminde olup, alacaklarını kısa vadelerde tahsil edebilmektedir. SGK dışı kurumların, kurumun hasta gelirine katkı oranlarına ilişkin verilere ulaşamadığından, kurumun bireysel hastalardan ve diğer sağlık geri ödeme kurumlarından alacak geri ödeme koşullarına ilişkin denetimi güçlendirmesi çok önemlidir.

Kaldıraç Oranı; Bu oranın genellikle $\leq 0,50$ olması istenir. Kurumun mevcut durumda kısa vadeli ve uzun vadeli yabancı kaynak miktarlarını dönen varlıklarıyla finanse edemeyeceği görülmektedir. Söz konusu kuruluş kamu kurumu olması sebebiyle belli bir yıla kadar duran varlıklarının kayıtlarda olmaması sebebiyle yapılacak yorumlamanın daha çok stok değerleri üzerinden yapılması gerekebilir. Çünkü kurumun varlıkların içerisindeki stok değerleri genel olarak artış eğilimindedir. 2017 yılından 2019 yılına kadar artan bu oran 2020 yılında azalış eğilimine girmiştir, ancak hala olması gereken değerden uzaktadır. 2020 yılındaki azalış, yabancı kaynaklarda 2019 yılına göre bir artış olmazken, stoklarda artış eğiliminin devam etmesinden kaynaklanmaktadır.

Özkaynaklar / Varlık (Aktif) Toplamı Oranı; Kurumun genelde zarar açıklaması ve geçmiş yıllardan da gelen zararlarla beraber özkaynaklar eksi bakiye vermektedir. Varlıklar yabancı kaynaklarla finanse edilmektedir. 2017 yılında -1,43 olan oran, 2018 ve 2019 yılında daha da düşüş göstermiş ve 2020 yılında -1,58 seviyesine gelmiştir. 2020 yılında zarar yerine 43.685.713,74 TL'lik kar açıklanması özkaynak eksi bakiyesini azaltmış ve 2020 yılındaki ilgili oranda artışa neden olmuştur. Kurumun finansal riskinin yıllar itibari ile hep negatif değerde olduğu için mali açıdan zor durumda olduğu gözükmemektedir.

Finansman Oranı; Hastanenin borçlarını geri ödeme kabiliyetini gösteren finansman oranı, yıllar içinde sürekli olarak düşmüştür ve bu, mali bağımsızlığının azaldığını düşündürmektedir. Kurumun 2020 yılına

kadar özkaynaklarına bakıldığında sürekli negatif yönde bir eğilim göstermiştir. 2020 yılında ise açıklanan kar ile pozitif yönde bir gelişme göstermiştir, ancak özkaynakları eksi bakiyededir ve yabancı kaynaklarla faaliyetlerini sürdürmektedir.

Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar / Kaynak (Pasif) Toplamı Oranı; İncelenen mali yıllarda kısa vadeli yabancı kaynak oranı arttığı için kurum riskli bir durumla karşı karşıyadır. Tüm kurumsal borçların kısa vadeli yükümlülükler olması nedeniyle finansal risk artmaktadır. Normal şartlarda 1'i geçmemesi beklenen kısa vadeli yükümlülüklerin toplam kaynaklara oranı, 2017-2020 yıllarında hastane özkaynaklarının geçmiş borçlardan kaynaklanan negatif değer nedeniyle 1'i aşmıştır. Kısa vadeli yabancı kaynak kullanımında 2017-2018 yılları arasında %55, 2018-2019 yılları arasında ise %85 gibi önemli artışlar yaşanmıştır. Bunun sonucunda kurumun kümülatif borç yükü piyasa değişkenlerine göre aşırı büyümüştür.

Dönen Varlıklar / Varlıklar (Aktif) Toplamı Oranı; Dönen varlıkların toplam varlıklara oranı genel olarak 0,50'nin üzerindedir. Yüksek bir oran, operasyonel kapasitenin optimal kullanımını gösteren mevcut varlıkların önemli bir varlığını ifade eder. Ancak aşırı yüksek bir oran risk faktörünü artırır. Araştırılan kurumda dönen varlıkların aktiflere oranının 1 olması işletme sermayesinin verimsiz kullanıldığını ve dönen varlıklara aşırı yatırım yapıldığını göstermektedir.

Stok Devir Hızı; 2017 yılından itibaren kurum içi stok devir hızında istikrarlı bir düşüş yaşanmaktadır. 2018, 2019 ve 2020 yıllarında stok seviyelerindeki önemli artış, aşırı bir stok pozisyonuna işaret etmektedir. Bu, kurumun gerekenden daha fazla stok tuttuğunu ve bunun da daha yüksek stok tutma maliyetlerine yol açtığını gösterir. 2018 ve 2019 yıllarında ameliyat sayısındaki artışa rağmen stok devir hızının düşmesi, stokların verimsiz kullanıldığını göstermektedir.

Alacak Devir Hızı; Bu oranın yükselmesiyle birlikte alacakların tahsil edilme süreleri kısalmıştır. Kurumun 2020 yılında artan alacak

devir hızına bakarak, alacaklarını daha kısa sürede tahsil etmeye başladığını söylenebiliriz. Kurumun 2017 yılından itibaren Net Satışları artış eğilimindedir. Yıllar itibariyle bakıldığında 2020 yılında kurumun satışlarındaki artış diğer yıllara göre ciddi oranda artmıştır. Bu durum yatan hasta sayısındaki artış ile karşılaştırıldığında olumlu bir durumdur.

Dönen Varlıklar Devir Hızı (Çalışma Sermayesi Devir Hızı); Oranın düşük olması işletme sermayesinin etkin kullanılmadığını göstermektedir.

Net Çalışma Sermayesi Devir Hızı; Oranın yüksek olması sermayenin etkin kullanıldığını düşük olması ise işletme sermayesinin etkin kullanılmadığını göstermektedir. Kurum Dönen Varlıkları ile Kısa Vadeli Yabancı Kaynak Kullanımını finanse edemediği için oran negatif yönlüdür. Kurumun Dönen Varlıklarının artış oranıyla Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklarının artış oranı birbirine denk değildir. Bu durumda kurumun yıllar itibariyle borç durumu artmaktadır. Bu durumda Net Satışların artış oranı ile karşılaştırıldığında kurum daha fazla borçlanarak hizmet üretmeye devam edebilmektedir. Hizmet üretim sürdürülebilirliği açısından olumsuz bir durumdur.

Duran Varlıklar Devir Hızı; Çalışmamızda döner sermaye bilançosunda duran varlık olmadığı için dahil edilmemiştir.

Özkaynaklar Devir Hızı; Veriler grafiksel olarak düzenlendiğinde eksi durumdan dolayı anlamlı olmadığı için eklenmemiştir. Kurumun içinde bulunduğu zarardan dolayı özkaynaklarının eksi bakiyede olması nedeniyle oranlar negatiftir. Kurumun kullanabileceği özkaynağı bulunmadığı için yabancı kaynaklardan finansman sağlamaktadır. 2020 yılında elde edilen kar nedeniyle özkaynakların tutarında pozitive doğru bir iyileşme görülmüştür ancak halen eksi bakiyededir. Kurumun kullanabileceği özkaynağı bulunmamaktadır.

Aktif Devir Hızı; 2017-2020 döneminde kurumun net satışlarında artışla birlikte aktif toplamında da artış gözlemlenmiştir. Bu durum kurumun hem dönen varlıklara hem de sabit varlıklara yatırım yaptığını göstermektedir ki

bu olumlu bir gelişmedir. Yüksek varlık devir hızı, atıl varlıklar olmadan kaynakların verimli kullanıldığını gösterir. Ancak dönen varlıkların, özellikle stokların hastanenin varlık kompozisyonundaki yüksek oranı, hizmet üretim sürecindeki stok yönetiminin gözden geçirilmesini gerektirmektedir.

Brüt Kar Marjı Oranı; Hastanede 2017 yılından 2019 yılına kadar faaliyetlerinin etkinliğinde azalma söz konusuysa 2020 yılında pozitif bir durum söz konusudur. 2017-2019 yıllarındaki negatiflik durumunun nedeni maliyetlerin satışlardan yüksek olmasıdır ve satış maliyetlerindeki artış oranı net satışlardaki artış oranından daha yüksektir bu nedenle 2019 yılına kadar aşağı yönlü bir durum mevcuttur. 2020 yılında ise maliyetler artmazken satışların yükselmesi sonucu hastane kar açıklamıştır ve oran 0,17 ye kadar yükselmiştir.

Faaliyet Karı Oranı; 2017-2020 döneminde hastane, brüt kar marjında gözlenen formasyona paralel olarak nispeten istikrarlı bir işletme giderleri seviyesini korumuştur. İlk kayıplara rağmen hastane 2020 yılında karlı satışlar gerçekleştirmeyi başardı. Brüt kar marjındaki artış eğilimi hastane için olumlu bir gösterge olarak yorumlanabilir.

Net Kar Marjı Oranı; Net satış ve giderlerin etkinliğini yansıtan net kar marjı oranında, hastane ilk üç yılda satışlardan daha yüksek gider büyümesi nedeniyle satışlardan zarar etmiştir. Ancak 2020 yılında hastane karlı satışlar gerçekleştirilmiş, bu durum net kar marjı oranındaki artış eğilimi hastane için olumlu bir gelişme olarak yorumlanabilir.

Varlık Karlılığı Oranı; 2017 yılından 2019'a kadar kurumun zara etmiş olması sonucu varlık karlılık oranı hep negatif sonuçlar vermiştir. Oranın negatif olması, varlık yönetiminin etkin olmadığını ifade etmektedir. 2020 yılında ise 0,5 puan pozitiflik söz konusudur. Bu durum kurumun kar ettiğini göstermekte ve aktif varlıklarını verimli olarak kullanmaya başladığını göstermektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Kurumun cari oran, asit-test oranı ve nakit oranı gibi likidite oranları yıllar boyunca

sürekli olarak düşük olmuştur. Bu, kısa vadeli yükümlülükleri karşılama yeteneğinin azaldığını ve nakit sıkıntısı olduğunu göstermektedir. Kurum, mevcut varlıklarını optimize ederek ve nakit akışını iyileştirme fırsatlarını değerlendirerek likidite pozisyonunu iyileştirmeye odaklanmalıdır. Kaldıraç oranı, kısa vadeli borçlara artan bir güven ve kurum için daha yüksek bir finansal risk göstererek artan bir eğilim göstermiştir. Kurumun borç seviyelerini dikkatli bir şekilde yönetmesi ve kaldıraç oranını düşürmeye yönelik stratejiler araştırması çok önemlidir. Negatif özkaynak/toplam aktif oranı, kurumun yükümlülüklerinin aktiflerini aştığını gösteren bir işarettir. Özkaynakları artırarak ve yükümlülüklerini azaltarak kurumun mali durumunu iyileştirmek için çaba gösterilmelidir. Envanter devir oranı yıllar içinde azalmaktadır, bu durum etkin olmayan stok yönetimine ve envantere aşırı yatırıma işaret etmektedir. Kurum, elde bulundurma maliyetlerini azaltmak ve verimliliği artırmak için stok yönetimi uygulamalarını optimize etmelidir. Alacak devir hızının önemli dalgalanmalar göstermesi, kurumun alacak hesaplarının daha iyi yönetmesi gerekliliğini

ortaya koymaktadır. Kurumun, analiz edilen ilk yıllarda brüt kar marjı, faaliyet kar marjı ve net kar marjında kayıplar yaşamış ancak 2020 yılında karlılık elde etmiştir. Bu olumlu gelişme, operasyonel verimliliğin iyileştiğini ve etkin maliyet yönetimini göstermektedir. Kurumun, operasyonlarını kolaylaştırarak ve giderleri kontrol ederek karlılığı artırma çabalarına devam etmelidir.

Kurumun, mevcut varlıkları optimize ederek, nakit akışı yönetimini iyileştirerek ve stoklara olan yüksek bağımlılığı ele alarak likiditesini artırması, borç seviyelerini ihtiyatlı bir şekilde yöneterek, kısa vadeli borçlara bağımlılığını azaltması ve öz sermaye/toplam aktifler oranını iyileştirmeye odaklanması gereklidir. Envanter tutma maliyetlerini azaltmak ve stok devrini iyileştirmek için etkili envanter yönetimi uygulamaları gerekmekte ayrıca nakit akışını iyileştirmek için alacak hesaplarını yönetimde aktif politikalar uygulamalıdır. Bu öneriler, kamu sağlık kuruluşunun finansal durumunu ve performansını iyileştirmeyi ve topluma kesintisiz sağlık hizmeti sunabilmesini sağlamayı amaçlamaktadır.

KAYNAKÇA

Bharantiharani, J., & Vijayasekar, M. (2013). Introduction to Healthcare Financial Management. *International Journal of Marketing, Financial Services and Management Research*(2), 176-183.

Brigham, E. F., & Houston, J. F. (2015). *Fundamentals of financial management*. Mason: Cengage Learning.

Bülüç, F., Özkan, O., & Ağırbaş, İ. (2017). Üniversite Hastanelerinin Finansal Performansının Oran Analizi Yöntemiyle Değerlendirilmesi. *Business & Management Studies: An International Journal*, 5(2), 268-281.

Bharantiharani, J., & Vijayasekar, M. (2013). Introduction to Healthcare Financial Management. *International Journal of Marketing, Financial Services and Management Research*(2), 176-183.

Brigham, E. F., & Houston, J. F. (2015). *Fundamentals of financial management*. Mason: Cengage Learning.

Bülüç, F., Özkan, O., & Ağırbaş, İ. (2017). Üniversite Hastanelerinin Finansal Performansının Oran Analizi Yöntemiyle Değerlendirilmesi. *Business & Management Studies: An International Journal*, 5(2), 268-281.

- Choate, G. M., & Tanaka, K. (1979). Using financial ratio analysis to compare hospitals' performance. *Hosp Prog.*, 60(12), 43-58.
- Curtis, P., & Roupas, T. A. (2009). Health Care Finance, the Performance of Public Hospitals and Financial Statement Analysis. *European Research Studies*, 12(4), 1-14.
- Çam, H. (2016). Sağlık İşletmelerinde Finansal Performansın Değerlendirilmesi: Karaman Devlet Hastanesi Örneği. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 1-14.
- Dunn, R. (2002). *Haimann's Healthcare Management*, 7th ed. Chicago: Health Administration Press.
- Durur, F., Günaltay, M. M., & Işıkçelik, F. (2021). Özel Hastane Finansal Performansının DuPont Finansal Analiz Yöntemiyle Değerlendirilmesi. *Alanya Akademik Bakış*, 5(2), 773 - 791.
- Easton, D. P., McAnally, M. L., Sommers, G. A., & Zhang, X.-J. (2018). *Financial Statement Analysis & Valuation*. United States of America: Cambridge Business Publishers.
- Ercan, C. (2013). Kamu Sağlık İşletmelerinde Finansal Performans Değerlemesi: Kamu Hastaneleri Birlikleri Üzerine Bir Uygulama. *Asia Minor Studies*, 1(2), 5-8.
- Erkılıç, C. E. (2021). HASTANE HİZMETLERİ SEKTÖRÜNÜN CRITIC TEMELLİ TOPSIS YÖNTEMİ İLE FİNANSAL PERFORMANSININ DEĞERLENDİRİLMESİ. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(46), 63-84.
- Gapenski, L. C. (2007). *Understanding Healthcare Financial Management*. Chicago: Health Administration Press.
- Gider, Ö. (2011). Ekonomik Kriz Dönemlerinin Özel Hastanelere Etkileri: Bir Özel Hastanenin Oran Analizleri Yöntemiyle Finansal Performansına Bakış. *Öneri*, 9(36), 87-103.
- Işıkçelik, F., Turgut, M., & Ağırbaş, İ. (2022). Hastanelerde Finansal Performansın Farklı Analiz Yöntemleri İle Değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 13(34), 505-519.
- Karim, S. A., Pink, G. H., Reiter, K. L., Holmes, G. M., Jones, C. B., & Woodard, E. K. (2018). The Effect of the Magnet Recognition Signal on Hospital Financial Performance. *Journal of Healthcare Management*, 63, 131-146.
- Kaya, Y., & Biçer, E. B. (2022). Hastane Birleşmelerinin Finansal Analizi: Kamu Hastanelerinde Bir Uygulama. *Usaysad Dergisi*, 8(1), 69-94.
- Koçyiğit, S. Ç., Bıyık, E., & Ertaş, Ş. (2022). Özel Bir Sağlık İşletmesinin Finansal Performansının Trend Analizi ile Değerlendirilmesi. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(1), 165 - 180.
- Lee, M., & Choi, M. (2013). Analysis of structural relationships among financial ratios of regional public hospitals. *Korean J Business Admin.*, 26(6), 1517-1530.
- Nowicki, M. (2018). *Introduction to the Financial Management of Healthcare Organizations*. Chicago: Health Administration Press.
- Ölmez, E. H. (2015). Ankara İlinde Faaliyet Gösteren Özel Hastanelerin Finansal Performanslarının Değerlendirmede Kullandıkları Ölçütlerin Belirlenmesi. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(7), 1-7.
- Özkan, O., Bülüç, F., & Ağırbaş, İ. (2017). Oran Analizi Yöntemiyle Özel Hastane Finansal Performansının Değerlendirilmesi. *International Journal of Academic Value Studies*, 3(11), 64-72.
- Ranjbar, M. H., Espeed , M., & Bagheri, M. (2017). Analyzing of the Relationship between Financial Performance and Efficient Use of Financial Resources: Evidence from General Government Agencies. *International Journal of Economic Perspectives*, 11(3), 1848-1857.
- Robinson, T., Greuning, H., Henry, E., & Broihahn, M. (2009). *International financial statement analysis*. New Jersey: John Wiley and Sons, Inc.

Schmidt, R. A., & Wright, H. (1996). *Financial Aspects of Marketing*. Hampshire: Macmillan Education.

Songur, C., Kar, A., Top, M., Gazi, A., & Babacan, A. (2016). Türkiye Kamu Hastane Birlikleri Hastanelerinin Finansal Performanslarının Değerlendirilmesi: Finansal Tablo Analizleri. *Sayıştay Dergisi*(100), 1-26.

Stevens, P., & Kriefman, B. (1991). *Ratio Analysis*. London: Macmillan Work Out Series.

Tanç, Ş. T., & Eravcu, T. E. (2021). Özel Hastanelerde Finansal Performans Analizi: Kayseri İlinde Faaliyet Gösteren Özel Hastaneler Üzerine Bir Araştırma. *İşletme Akademisi Dergisi*, 2(4), 381-397.

Wild, J. j., Subramanyam, K. R., & Halsey, R. F. (2007). *Financial Statement Analysis*. New York: y McGraw-Hill/Irwin.

Yiğit, V. (2020). HASTANE HİZMETLERİ ALT SEKTÖRÜNÜN FİNANSAL PERFORMANS

ANALİZİ. *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi*, 6(3), 609-624.

Zeller, T. L., Stanko, B. B., & Clev, W. O. (1996). A revised classification pattern of hospital financial ratios. *Journal of Accounting and Public Policy*, 15(2), 161-181.

Zelman, W. N., McCue, M. J., Glick, N. D., & Thomas, M. (2014). *Financial Management of Health Care Organizations: An Introduction to Fundamental Tools, Concepts and Applications*. Hoboken: John Wiley & Sons Inc.

Zelman, W. N., McCue, M. J., Millikan, R., & Glick, N. D. (2003). *Financial Management of Health Care Organizations: An Introduction to Fundamental Tools, Concepts, and Applications*. Victoria: Blackwell Publishing.

Zweifel, P., Breyer, F., & Kifmann, M. (1997). *Health Economics (Second ed.)*. Oxford: Oxford University Press.